

OD FEUDALNOSTI DO SINODALNOSTI: SINODALNI IZAZOVI ZA ŽUPNI PASTORAL

Sinodalni hod opće Crkve koji je za temu uzeo samu sinodalnost ide prema svojoj središnjoj fazi, ne bez prijepora, rasprava i komentara. Jedan od tih središnjih događaj svakako će biti predstojeće prvo opće zasjedanje XVI. redovite biskupske sinode (Rim, 4. – 29. listopada) o temi: *Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje*. Rasprave među teolozima i biskupima, kao i one u javnosti i po društvenim mrežama pokazuju da nemaju svi istu predodžbu o sinodalnoj Crkvi, kao ni ista očekivanja. Mnogo je onih koji iznose svoje zamjerke ili bojazni, ali sve to nije razlog da se Crkva ne uključi odgovorno i zdušno u rad predstojeće skupštine, kao i u cijeli proces, jer je prevažan ulog koji je u igri. Doista, riječ je i o pologu vjere te potrebi da ga se i u našem vremenu cjelovito i dosljedno svjedoči. Prevažan je interes opće Crkve, kao i sadržaji o kojima se radi da bismo se ustručavali sudjelovati u raspravama te, oslonjeni na Krista – Božju Mudrost i Božju Istinu, znati na ispravan način poduprijeti Crkvu u njezinu zemaljskome hođu dok nosi svjetiljku vjere i ljudima nudi da hode u njezinu sjaju.

Zato danas govoriti o sinodalnosti Crkve nije luksuz, niti je to tema za dneвноideološke prijepore u Crkvi, već je tema koja se tiče njezine vitalnosti u današnjemu svijetu. Jer Crkva kao Majka, koju u vjeroispovijesti definiramo jednom, svetom, katoličkom i apostolskom, živi je organizam, te kao takva u svakome svojem dijelu živi i vrši svoje poslanje. Crkva nije samo Rimaska Crkva koja jamči jedinstvo i zajedništvo, univerzalnost i povezanost, već ta ista Crkva, povezana s Rimskom, živi i u najudaljenijim mjestima u punom i pravom zajedništvu vjere i ljubavi, u potpunosti primajući milosne darove koje je Bog dao svome narodu. U tom duhu Sinoda o sinodalnosti Crkve i sinodalnosti u Crkvi tiče se doista cijele Crkve, od opće do mjesne razine. A na mjesnoj razini tiče se ne samo obnove i promjena u nad/biskupijskim strukturama nego se tiče samoga života, koji se ostvaruje i na razini župnih zajednica do kojih bi trebala doprijeti sinodalna obnova. Župa je u odnosu prema općoj Crkvi ono što je stanica u odnosu prema organizmu u cjelini. Župe su temeljne ćelije crkvenoga života, povezane sa središtem života, od kojeg primaju darove te ih ujedno i prenose, jamčeći svakome vjerniku da preko njih prima neophodna sredstva spasenja.

Dok se ovaj proces 'sinodaliziranja' Crkve predstavlja kao 'hod koji Bog očekuje od Crkve trećega tisućljeća', opasnost je da se takva tvrdnja i cijeli proces sagledavaju izdvojeno, kao da je riječ o izumu ili otkriću do kojeg smo došli tek nakon dobrih 2000 godina postojanja. To je razlog zašto dio krugova u Crkvi ima otpor prema govoru o sinodalnosti i svim procesima vezanim uz sinodalnost. No ako zavirimo u dubinu bremenite povijesti Crkve, onda ćemo otkriti da je pitanje sinodalnosti i sinodalnog života uvijek bilo aktualno, te da je sinodalnost kao takva jedno od bitnih obilježja Crkve, počevši od njezinih prvih vremena. Upravo zato je Isus i utemeljio dvanaestoricu da budu zbor, a ne samo skup pojedinaca, jer je prije svega htio ustanoviti zajednicu vjere i ljubavi, a ne samo udrugu ili društveno-političku tvorevinu. Inicijative o sinodalnosti Crkve treba prije svega promatrati kao dio stalnih potreba da se Crkva reformira, u duhu principa koji je već davno Crkva iznjedrila: *Ecclesia semper reformanda*. U protivnom, s pravom bismo se pitali što nam treba neka novotarija u Crkvi kada je Crkva živjela bez toga već dvije tisuće godina. No ako znamo da je Crkva od samih početaka i u svojoj biti sinodalna, onda ćemo otkloniti svaku sumnju o potrebi veće sinodalnosti u Crkvi na svim razinama. Uostalom, kao dokaz za rečeno može se uzeti i primjer II. vatikanskog sabora, koji je kao sabor pokrenuo mnoge sinodalne procese u Crkvi, a i svi postkoncilski pape zdušno su radili na tome. Dakle, o potrebi sinodalnosti ne bi trebalo dvojiti u Crkvi, no s druge pak strane važno je također reći što je ispravan način njezina vršenja. Mnogima može ostati zamračena prava istina o načinu obnašanja sinodalnosti, jer se naviknu na određene oblike društveno-političkoga života te ih uzimaju i za model oblikovanja života Crkve. Jedan takav oblik je demokracija te demokratske procedure i odlučivanje utemeljeno na odluci većine. Određeni broj vjernika onda pomišlja da je sinodalnost neka vrsta demokratizacije Crkve, njezinih struktura i mehanizama upravljanja. Pripravni dokument Sinode, međutim, odmah jasno kaže da se ne treba bojati takve opasnosti, te potiče pastire da se ne boje oslušivati glas svoga stada i naroda. Oslušivanje glasa naroda, to jest propitivanje i savjetovanje Božjega puka „ne pretpostavlja uvođenje u Crkvu demokratskih dinamizama koji su uspostavljeni na principu većine, jer u temeljima sudjelovanja na svakom sinodalnom procesu je zajednička strast za zajedničko evangelizacijsko poslanje, a ne interesno predstavljanje u konfliktu” (usp. br. 14). Iz rečenoga je očito da Crkva ni u ovom slučaju ne treba novotarenje, već vjerodostojni povratak na volju svoga Gospodina i na vjernost nadahnućima Duha Svetoga koji već dvije tisuće godina prati Crkvu u njezinu hod.

SINODALNOST IZISKUJE RAZUMIJEVANJE STANJA

Proces sinodalnosti, to jest nastojanje da se crkveni život prožme što je moguće većim stupnjem sinodalne svijesti i prakse, iziskuje da Crkva to promišlja na svim razinama, pa tako i na župnoj kao onoj temeljnoj jedinici u kojoj živi Crkva. Kad se kaže temeljna, ne znači da je ona jedina, ali je svakako povlaštena, jer u njoj su zajamčena sva potrebna sredstva spasenja. Upravo u župi Crkva živi i svoje poslanje na vrlo konkretan način. Stoga, ako sinodalnost ne zaživi do svake stanice crkvenoga bića, svi napori na onim višim razinama onda su uzaludni.

A kad je riječ o tome da se sinodalnost provede sve do župne razine, držim da je u tom procesu potrebno dužno razborito razabiranje. U tom smislu neophodno je bježati od dvije napasti: a) prva je napast generaliziranja; b) druga je napast idealiziranja. U potrebi da se napravi dužni pomak i iskorak ne može se sve strpati u isti koš, ali isto tako ne bi se smjelo idealizirati. Danas je potreban zdravi realizam i kvalitetna procjena stanja u našim župama s obzirom na pitanje i zadaću sinodalnosti. U našim mjesnim Crkvama trebamo biti svjesni da naše župne zajednice nisu onakve kakve su bile prije 50 godina, jednako kao što ne sliče ni onima u nekim drugim dijelovima svijeta, kao što su Latinska Amerika, Afrika ili Azija. Pastoralni pristup, dakle, mora biti prilagođen, te je neophodno steći pravu sliku stanja. Moramo biti svjesni svoje specifičnosti, to jest stanja u kojem se nalaze naše župne zajednice u odnosu na neko prije, to jest na neko drugdje. Ali isto tako valja znati procijeniti svaku župnu zajednicu na terenu da se vidi stvarno stanje pojedine zajednice. Naime, nisu sve iste, bez obzira što je svima isto poslanje. Tako i sinodalni proces ne može svaka provoditi na isti način, premda svima treba biti jasno da se sinodalnost tiče svih župa i svih vjernika. Upravo tim konkretiziranim i 'personaliziranim' pristupom trebala bi se baviti pastoralna strategija koja bi trebala sinodalnost implementirati do onih osnovnih razina. Rečeno športskim rječnikom, svatko treba znati svoje mjesto, svoje mogućnosti, snage, darove, spremnost u danome trenutku. A onaj tko je izbornik ili trener, treba imati pregled nad cjelinom momčadi i igre. Kao što se ne može očekivati da svaki igrač igra na bilo kojoj poziciji, isto se tako ne može očekivati od svakoga vjernika istovjetan doprinos. Isto vrijedi za župnika kao i za župnu zajednicu. Jedan od važnih ciljeva koji je trebao biti pred mjesnim Crkvama, kao i pred župnim zajednicama, jest da se vidi stvarno stanje, kao kada izbornik utvrđuje spremnost momčadi, terena, stadiona itd. Mnogo je važnih detalja o kojima kasnije ovisi uspjeh u igri, to jest uspjeh cijele momčadi.

Poradi toga nije poželjno ni generalizirati ni idealizirati situaciju, nego realno ocijeniti stanje u kojemu se Crkva nalazi, te procijeniti potrebe i mogućnosti prema kojima treba djelovati.

ODREĆI SE OKOŠTALIH PASTORALNIH PREDODŽBI

Vjerujem da je i Crkva u našem narodu jedna od europskih sredina gdje se iscrpio stari model pastoralnog života, premda se sami možda bojimo to priznati. U mnogo slučajeva i sami nosimo u svijesti slike i predodžbe na koje smo kao ljudi vezani, te se crkveni pastiri zadovoljavaju da imaju određeni broj svećenika koji mogu na svakome mjestu, gdje kome padne na pamet, gdje treba i ne treba, slaviti svetu misu. Sveta misa jest vrhunac i središte svećeničkog poslanja i župne aktivnosti, ali nije isključiva aktivnost, jer ona je u konačnici središte misionarskog djelovanja, vrelo snage i poslanja Crkve. Na žalost, nije rijetkost da se postavi kao pastoralni cilj osigurati slavlje svete mise po župama, što se svede ne servisiranje vjernika i zadovoljavanje njihovih religioznih potreba, umjesto da euharistijsko slavlje bude ishodište evangelizacijskoga i misionarskog života Crkve. A kad je riječ o svećenicima, i njima je jednostavnije „odraditi” nedjeljnu svetu misu nego istinski misliti kako poticati navjestiteljske i svjedočke procese Crkve.

Nadalje, u mnogim situacijama župa se pretvori u mjesto čuvanja tradicija, a ne mjesto živoga života Crkve. Svakako, i na razini župnoga pastorala lakše je samo čuvati tradicije, održavati stanje koje je bilo desetljećima i stoljećima prije, nego živjeti Kristovo predanje – onu istinsku Tradiciju koju Crkva prima od Boga i predaje svijetu i čovjeku.

Upravo zato su neophodni sinodalni procesi do lokalnih župnih razina, jer je potrebno razumjeti da u Crkvi treba živjeti u zajedništvu i odgovornosti svih za isto poslanje, premda svi ne pridonose na isti način. Kad je riječ o sinodalnosti, onda je temeljno pitanje hoćemo li kao Crkva ostati na razini feudalnih odnosa ili ćemo se otvoriti sinodalnim odnosima. U feudalnim odnosima pastiri mogu doživjeti Crkvu kao svoj posjed, svojinu ili vlasništvo, te se cementirati u vlastitim okoštanim predodžbama, pri čemu se ne zaboravlja ubirati desetine i ostale dadžbine. Pod pojmom feudalnih odnosa ne misli se samo na neko srednjovjekovno razdoblje ili predodžbu, nego na napast koja je bila prisutna od početaka Crkve, kada je već sveti Petar u svojoj Prvoj poslanici opominjao pastire da pasu i nadgledaju povjereno stado „ne kao gospodari Baštine, nego

kao uzori stada" (1 Pt 5,3). To je pokazatelj trajne napasti i izazova koji stoji pred pastirima, a koji se pobjeđuje spremnošću trajnoga obnavljanja u Kristu.

STVARATI NOVE PASTORALNE VIZIJE

Zato bi bilo poželjno stvarati nove pastoralne vizije, te se trajno odgajati za izazove koje nam Crkva može iziskivati, što je smisao sinodalnosti Crkve. Lako je ostati u zastarjeloj viziji, to jest lažnoj predodžbi o poslanju i vjerskome životu. Lako je imati lažnu sliku Crkve, pa i pastirskog služenja i djelovanja. Mnogo je teže napraviti autentične zaokrete i poticati ispravnu viziju Crkve i pastorala. Lako je slaviti svetu misu, ali daleko teže je iz svete mise crpsti snagu za evangelizacijsko djelovanje. Lako je župu doživjeti kao vlasništvo, ali je daleko teže ostvariti pravo zajedništvo, koje ima snagu uhvatiti se u koštac s izazovima današnjega svijeta i društva. Lako je primiti sakramente u župnoj zajednici, ali je teško živjeti život sukladno primljenom daru i snazi Krštenja i Potvrde. Lako je u Crkvi imati neki svoj osobni interes, ali je daleko teže živjeti evangelizacijsko poslanje koje nam Gospodin povjerava.

U duhu rečenoga mogla bi se i prispodoba o talentima (Mt 25,14-30) primijeniti na crkveni vjernički život. Gospodin je svakome vjerniku i svakoj vjerničkoj zajednici povjerio talente, to jest daje darove da bi ih uvećali daljnjim djelovanjem, a ne da ih zakopavaju. Župna zajednica koja živi od Isusove riječi, dosljedno je tumači i otkriva njegovu volju prema kojoj treba živjeti svoje poslanje. Sve što župna zajednica ima, to je Božji dar ponuđen vjernicima da njime steknu novo bogatstvo. Na razini pastorala to bogatstvo je bogatstvo spasenja i braće koju vjernici uvode u zajedništvo vjere i ljubavi Božje.

Ne treba stoga previdjeti da je put sinodalnosti Crkve utemeljen na ekleziologiji zajedništva, koje je inače jedno od temeljnih obilježja Crkve. Zajedništvo Crkve koje izvire iz ljubavi Božje ključ je svih promjena koje mogu i trebaju nastati u Crkvi, a koje potiče Duh Sveti. Crkva je bitno obilježena zajedništvom, te je ono jedna od važnijih točaka razumijevanja njezine biti i poslanja. Zajedništvo koje se pretpostavlja u Crkvi je višestruko, te se ono treba ostvarivati na svim razinama, pa tako i na župnoj. U prvom redu Crkva ostvaruje svoje zajedništvo s trojedinim Bogom, te iz tog zajedništva crpi nadahnuće i snagu međusobnog zajedništva među ljudima. Polazeći od te pretpostavke, jasno je da ni župno zajedništvo nije

samo formalnost ni slučajnost među ljudima na istome mjestu ili u istom župnom registru. Zajedništvo s Bogom potiče procese u tkivu Crkve i čini da cijela Crkva bude njime prožeta kroz procese pastoralnog obraćanja i preobrazbe, novih pastoralnih vizija i inicijativa, novog misionarskog i evangelizacijskog impulsa koji je neophodan Crkvi našega vremena.

Ivan Bodrožić